

N:o 3.

Af herr **E. O. V. Wavrinsky**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstiftning i syfte att ackordsförhandling till undvikande af konkurs måtte erhålla offentligt skydd och kontroll.

Enligt svensk rätt kan tvångsackord icke förekomma förr än gäldenären genom konkurs afträdt sin egendom till sina fordringsegare. Förslag till ackord kan af gäldenären ingifvas till rätten senast å inställeledagen. Pröfning af detta förslag sker vid sammanträde med borgenärerna inför rättens ombudsman inom 2 veckor från inställeledagen. Förslaget anses vara antaget, om alla närvarande borgenärer förenat sig härom och dessa bevakat minst $\frac{2}{3}$ af godkända oprioriterade fordringar, eller om minst $\frac{4}{5}$ af närvarande borgenärer godkänt förslaget och dessa bevakat minst $\frac{4}{5}$ af de oprioriterade fordringarna.

Ackordet gäller ej utan att vara fastställt af rätten.

Den rubbning af gäldenärens rättsliga ställning och förmåga till förvärf, som inträder med och som följd af konkursbehandlingen, gör att han ännu efter det han blifvit insolvent i det längsta sträfvar att undgå konkursen och, då han icke längre kan förnöja sina mest påträngande fordringsegare, under hand söker träffa en uppgörelse med dem alla.

Men häraf blifva kreditorerna i regeln lidande. Ju längre konkursen uppskjutes, desto mera utsuges gäldenärens bo, och nya skulder tillkomma, som minska utsigterna till godtgörelse för kreditorerna. Underhandsackorderingen lemnar oftast ingen af borgenärerna någon tillförlitlig inblick i gäldenärens verkliga ställning; ingen vet rätt, hvad de andra kreditorerna tänka om saken. Alla äro beroende af gäldenärens

påstående, all effektiv kontroll saknas, hvaraf man kan döma om ackordsanbudets berättigande och lämpligheten af att antaga det.

Det torde endast vara i sällsynta fall och vidkommande större affärer, som kreditorerna få tillfälle samlas för att öfverlägga om lämpligheten af att ställa boet under s. k. administration.

Lyckas det en skicklig underhandlare att få ett underhandlingsackord antaget, upprätthåller han dermed ett sken af solvens och kredit, som ofta icke betingas af de verkliga förhållandena och därför lätt vilseleder dem, hvarmed gäldenären senare träder i förbindelse.

Misslyckas underhandlingarna och konkurs inträder, har boets ställning betydligt försämrats, och det lilla, som är kvar, slukas af konkursförvaltningen.

Af sådana skäl har man numera i flera länder under något olika former sökt gifva denna ackordsförhandling för att undgå konkurs offentlig kontroll.

Detta är icke något nytt. I äldre tider hade, särskildt i Tyskland, ackordet sin egentliga betydelse innan konkurs ännu börjat.

Det ursprungliga förslaget till den Konkursordning, som trädde i kraft den 1 oktober 1879 i Tyskland, innehöll bestämmelser om ackord till förekommande af konkurs, och det tyska köpmansståndet skänkte detta ackordsinstitut sitt gillande. Likvisst frångicks denna helsosamma princip i lagen.

Något senare, 1883, gjorde dock den engelska lagen ackordsförhandlingen till ett nödvändigt förstadium till den egentliga konkursbehandlingen och samma år likaledas den belgiska rätten, till en början försöksvis men 1887 definitivt. Exemplet följdes af Frankrike i lagen af 1889 och samma år af Schweiz.

Efter förebilden af dessa sistnämnda lagar införde Norge genom lagen af den 6 maj 1899 »akkordförhandling under rättens beskyttelse».

Genom denna lag bjudes gäldenären ett medel till att undgå konkurs utan att nödgas söka underhandsackord, och fordringsegarnes rätt bevakas genom att gäldenärens ackordsförhandling sker offentligen.

Från det att ansökan om ackordsförhandling är ingifven till rätten och till förhandlingens slut inskränkes fordringsegarnes utsökningsrätt hos gäldenären. I detta hänseende verkar ackordsförhandlingen lika med konkursen, men olika underhandsackorderingen, utan att hindra en fordringsegare att under tiden stämma gäldenären på sin fordran för att få den fastställd, om den bestrides af gäldenären.

Under ackordsförhandlingen kan konkurs inledas endast på begäran af gäldenären eller »akkordstyret».

Skall ändamålet med denna offentliga ackordsförhandling vinnas, är det emellertid angeläget, att den väcker så liten uppmärksamhet som möjligt utom de närmast intresserades krets. Gälldenären fortsätter därför sin affär på egen hand, men under akkordstyrets tillsyn. Lagen föreskrifver, att under ackordsförhandlingen firmateckningen bör ske med tillägget »under ackordsförhandling», men ingen laga påföljd stadgas, om denna bestämmelse åsidosättes. Handlar gälldenären emot akkordstyrets gifna föreskrifter eller utan att inhemta dess beslut i angelägenheter, som icke äro öfverlemnade åt hans fria bestämning, är denna bestyrelse berättigad till att öfverlemna boet till konkurs, hvarvid förenämnda förhållande kan leda till att ackord nekas stadfästelse. Deremot har tillsättandet af denna bestyrelse i regeln ingen verkan i förhållande till tredje man.

I gälldenärens frihet gent emot tredje man göras dock tvenne viktiga inskränkningar för den händelse, att ackordsförhandlingen genast leder till konkurs: skuldsättning samt pantsättning, afhändelse eller uthyrning af fast egendom, som gälldenären företager under ackordsförhandlingen utan bestyrelsens samtycke, äro ogiltiga i konkursboet.

Akkordsförhandlingen medför således icke såsom konkurs *ipso jure* någon panträttsartad beslagläggning på gälldenärens egendom till fördel för fordringsegarne, men den medför en begränsad eller inskränkt kvarstad på densamma till fördel för en eventuel konkursbehandling, såvida denna öppnas i omedelbar förbindelse med ackordsförhandlingen, så att, om det visar sig att konkurs ej kan undgås, fordringsegarne ej genom ackordsförhandlingen komma i sämre ställning, än om konkurs genast inledts. Äfven i flera andra afseenden är ackordsförhandlingen likställd med konkurs, men i det viktiga hänseendet skilja de sig, att gälldenären i det förra fallet får, under tillsyn af akkordstyret försöka att göra rätt för sig eller annars bjuda den allra största godtgörelse utan att behöfva afträda sin egendom till fordringsegarne.

Rätten utser akkordstyret, som skall bestå af en så kallad »akkordkommissær», såsom ordförande och tvenne andra till detta värf särskildt skickade och villige män. Rätten tar icke någon som helst befattning med förhandlingen eller förvaltningen, och hvarken kreditorerna eller ännu mindre gälldenären ega att kontrollera förvaltningen eller påverka akkordstyrets beslut.

Akkordstyret kan utse en särskild i gälldenärens affär sakkunnig revisor vid sin sida, hvilken revisor utöfvar sin befattning under de offentliga förpligtelser och det ansvar, som lagen stadgar för revisorer.

Kreditorerna bilda, hvad sjelfva ackordspörsmålet beträffar, en

tillfällig förening, hvori en kvalificerad majoritet binder minoriteten. Men lagen har icke anordnat något organ för dem.

Den största vikt lägges vid att kommissæren är en för uppdraget fullt kvalificerad person, som tillika har den nödiga auktoriteten. Detta har också inskräpts genom ett cirkulär af den 15 februari 1900 från det norska *overstyret for konkursvæsenet*. Lagen bestämmer, att overstyret for konkursvæsenet med samtycke af justitiedepartementet kan, på platser der så lämpar sig, utse personer, inom hvilkas krets akkordkommissæren skall väljas. Ett sådant urval af lämpliga, för kommissærens uppdrag kvalificerade personer, som tillika äro skickliga revisorer, har redan egt rum för Kristianias vidkommande.

Begäran om ackordsförhandling skall ingifvas till konkursrätten och skall åtföljas af:

1) en kortfattad redogörelse för de omständigheter, som hafva föranlett gäldenärens obestånd, samt de utvägar, som stå öppna för ett ordnande af affärerna. Ett fullständigt ackordsförslag fordras icke på detta stadium;

2) en tablå öfver affärsställningen;

3) uppgift på de räkenskapsböcker, som förts;

4) 50 kronor som förskott på omkostnaderna.

Inom 3 dagar skall gäldenären, om icke giltigt förfall inträffar, infinna sig personligen hos rätten. Rätten skall snarast möjligt afgöra, om ackordsförhandling skall öppnas.

Afslås gäldenärens begäran, skall meddelande derom ofördröjligen meddelas de kända fordringsegarne.

Ett afslag på gäldenärens begäran kan emellertid inom 3 dagar underställas overstyrets for konkursvæsenet pröfning.

Beslutas att ackordsförhandling skall öppnas, väljer rätten genast akkordstyre eller *i enklare fall endast kommissær*, hvarefter förrättningen hvilar i dennes händer.

Så snart akkordstyret öfvertagit ärendet, skall kungörelse om ackordsförhandlingen utfärdas i kungörelsetidningen, anslås på rättens lokal och på börsen, om sådan finnes, samt utlysas vid tingen inom de orter, der gäldenären till äfventyrs har fast egendom. Derjemte skall anteckning derom ske till firmaregistret.

Derefter skrider akkordstyret till revision af gäldenärens räkenskaper, uppgör en fullständig tablå öfver ställningen, granskar orsakerna till obeståndet och affärens utsigter för framtiden samt uppgör en berättelse häröfver, som senast 14 dagar före det fordringsegarne kallas till möte för ackordsförslagets behandling tillställes dem. Ackordsför-

slaget uppgör gäldenären under förhandling med akkordstyret. Affären bibehålles under tiden af gäldenären, men öfvervakas af akkordstyret, som tillser, att förvaltningen framför allt går ut på att tillförsäkra kreditörerna godtgörelse. Endast sådana skulder, som måste gäldas på grund af oomtvistad förmånsrätt eller pant, eller som ingåtts för affärens skull under ackordsförhandlingen, uppgöras under denna tid.

I akkordstyrets kallelse till sammanträde af borgenärerna uppfordras dessa att insända specificerade uppgifter på sina fordringar.

Twist om eller oklarhet öfver hvilka fordringar äro berättigade utredes af rätten.

Mötet med fordringsegarne skall hållas inom 6 högst 10 veckor efter det ackordsförhandlingen öppnats. Mötet ledes af kommissæren. Gäldenären är skyldig närvara, endast sjukdom gäller som förfall. Uteblir gäldenären, kan ackordsförslaget icke behandlas. Borgenärernas rösträtt utöfvas skriftligen, hvarför det händer, att ingen af dem tillstädeskommer.

Till grund för omröstningen lägges en af akkordkommissæren och revisorn uppgjord förteckning öfver samtliga fordringar i boet med angifvande af deras beskaffenhet och uppgift, huruvida de på någon hand bestridas. Fordringar, om hvilka akkordstyret har kännedom, men som ej blifvit anmälda, medräknas. Anmälan om fordran till akkordstyret har endast i så fall rättslig betydelse, att den tjänar till att vidmagthålla förmånsrätt, hvars bevarande betingas af att det inom viss tid gjorts anspråk derpå gällande.

Med hänsyn till rösträtt gäller detsamma som för tvångsackord i konkurs. Det fordras ett kvalificerad flertal, såväl i afseende å antalet fordringsegarne som å belopp, för att ackordet skall antagas.

Detta flertals storlek beror af den erbjudna ackordsprocenten.

Går förslaget ut på att betala minst 50 proc. till de oprioriterade fordringsegarne, kräfvess, att $\frac{2}{3}$ af de röstberättigade ha röstat för dess antagande och att deras tillgodohafvanden tillhopa utgöra $\frac{2}{3}$ af kreditörernas samlade fordringar.

Går det ut på mindre än 50 proc., fordras, att $\frac{3}{4}$ af de röstberättigade med ett tillgodohafvande af $\frac{3}{4}$ af hela fordringsbeloppet rösta därför.

Erhålles den föreskrifna majoriteten, utlyser rätten inom 3 veckor ett möte med fordringsegarne till behandling af spørgsmålet om ackordet skall stadfästas eller icke. Vid detta möte skall såväl gäldenär som akkordstyret vara närvarande. Alla underrättelser till kreditörerna och andra vidkommande skola besörjas på så sätt, att deras framkomst kan bestyrkas.

Under det första $\frac{3}{4}$ -delsåret efter denna lags trädande i kraft öppnades för hela landet 337 ackordsförhandlingar, under det att de anmälda konkursernas antal samtidigt var 459. I 80 af dessa senare hade förut ackordsförhandling egt rum.

I Danmark har »Foreningen af Kjøbenhavnske Manufaktur-Grossister» trädt emellan för att för sina medlemmars räkning omhändertaga ackordsförhandlingar till undvikande af konkurs. Denna förening har inrättat en Akkord- og Konkurs-Afdeling, hvars uppgift angifves vara, att då handlande ur manufakturbranschen eller med den beslägtade branscher i Danmark icke kunna fullgöra sina förbindelser, verka för ett för alla kreditorerna förmånligt ordnande af gäldenärens affärer. Afdelingens verksamhet är därför i hufvudsak:

1) att för fordringsegarnes räkning låta noga undersöka handlandenas ställning, när de förklara sig ur stånd att fylla sina förbindelser men önska genom prolongation eller ackord ordna sina mellanvaranden med fordringsegarne utan Skifterettens ingripande och, om en sådan utredning befinnes böra komma till stånd, åtaga sig ledningen af densamma, eventuelt äfven liqidationen; och

2) att, i händelse af konkurs, tillvarataga sina i boet intresserade medlemmars bästa och söka åstadkomma enighet mellan dessa vid val af kurator och Kreditorudvalg liksom i öfrigt under konkursen.

Afdelningen skall öfvervaka:

att kurator ställer den i lagen föreskrifna säkerheten;

att värderingen af boet såvidt möjligt upptager såväl inköps- som värderingsprisen för varulagret och att realisationen af boets tillgångar sker på omsorgsfullasté sätt,

att kostnaderna för konkursen begränsas och

att afdelningen hålles à jour med hvad vidtages med boet af någon betydelse.

Afdelningen har säte i Köpenhamn.

Tillträde står under vissa vilkor öppet för engrossister i hela landet. Afdelingens styrelse afgör genom ballottering, om sökt medlemskap beviljas.

Alla medlemmarne äro förpligtade att hänvisa hvarje åtgärd vid betalningsinställelse bland deras danska gäldenärer till behandling på afdelningen, och de få icke på egen hand träffa någon öfverenskommelse i fråga.

I händelse af konkurs äro de i en sådan intresserade medlemmarne förpligtade att skriftligen anmäla till afdelningen storleken af sina fordringar och att gifva föreningen eller den, som föreningen väljer

till sin representant, fullmägt för deras del till valet af kurator och Kreditorudvalg, liksom i öfrigt till att föra deras talan under konkursen.

Afdelningens medlemmar böra, när afdelningen sådant kräver, sjelfva eller genom befullmäktigade ombud deltaga i kreditorsmöten.

Då det är af största vikt, att uttalanden till belysning i föreliggande ärenden kunna falla fritt och utan förbehåll på afdelningens möten, kräves den största diskretion.

I generalförsamlingen, afdelningens högsta myndighet, afgöras alla ärenden genom enkel majoritet. Hvar firma har blott en röst; rösträtten kan blott utöfvas af vidkommande medlem personligen. Den ordinarie generalförsamlingen hålles i början af mars månad hvarje år.

Afdelningens styrelse består af 11 medlemmar, af hvilka minst 7 skola vara medlemmar af Foreningen af Kjøbenhavnske Manufaktur-Grossister.

Afdelningens verksamhet under år 1899 gaf bland annat följande resultat:

Af 134 boutredningar hade
 64 uppgjorts med ackord;
 18 » » liquidation utan ackord;
 1 » » prolongation;
 22 slutat med konkurs;
 2 upptagits till förnyad behandling; och
 27 voro under behandling $\frac{1}{4}$ 1900.

134

Vid årets början voro 19 boutredningar under arbete, hvarför de under år 1899 nytillkomna voro 115 (mot 69 under 1898).

De med ackord afslutade boutredningarna omfattade ett sammanlagt belopp passiva af kr. 1,253,645: 20, under det att de som slutades med konkurs endast omfattade passiva kr. 413,224: 75.

Genomsnittsutdelningen i ackordsboen var 54,51 %, vexlande mellan 15 % och 88 %, och den *nominella* tillgången i konkursboen uppgick till 40,6 %.

Af 59 ackordsbon voro:

14 i Köpenhamn,
 21 på öarna och
 24 på Jylland.

I 21 fall hade ackordet betalats *kontant*;

» 33 » var betalningstiden i genomsnitt 8 $\frac{1}{2}$ mån. och

» 5 » gick betalningstiden öfver ett år.

Som af denna redogörelse synes, sörjer man både i Danmark och Norge, fastän på olika vägar, vida bättre än hos oss för fordringsegarnes intressen, då en gäldenär kommer på obestånd, på samma gång som man underlättar för den redbare gäldenären att göra rätt för sig på egen hand och bevara utsigterna för sig och sin familj samt andra, som af honom äro beroende, för framtiden. En enda fordringsegare eller några få smärre sådana kunna ej förhindra en ackordsförhandling i de öfriga fordringsegarnes intresse och drifva den i trångmål försatte köpmannen till en både för honom, fordringsegarne och tredje man oförmanlig, ja ofta nog ruinerande konkurs. Hvilken betydelse detta har för näringslivet, synnerligast under dåliga tider, inses lätt.

Frånvaron af rättsliga bestämmelser i detta syfte i vårt land har föranlett, att utvägar utom lagen, ja ofta nog mot densamma, tillgripas för att hindra en illvillig eller vinningslysten fordringsegares onda anslag. I allt flera fall, synnerligast när det gäلت stora affärsrörelser, vid hvilka ett plötsligt stillestånd i verksamheten skulle verkat obotlig skada icke blott för det gäldbundna boet och dess fordringsegare, utan för kanske tusentals arbetare och deras familjer, har man tillgripit afveckling under administration på grund af enskild öfverenskommelse.

Men lagen lemnar intet stöd för sådana åtgärder; om ej full enighet uppnås mellan fordringsegarne, kan majoriteten bland dem, om än aldrig så stor, icke binda minoriteten. En illasinnad borgenär blir härigenom i stånd att tillskanssa sig fördelar på de andra intresserades bekostnad, ja, mot lag och rätt, blott för att det är nödvändigt att i det allmännas intresse oskadliggöra honom. Sådant upprör rättsmedvetandet, verkar demoraliserande och bör ej tolereras. Lagstiftaren måste här ingripa för att fylla en betänkelig lucka i vår lagstiftning.

Den företagsamhet och vaksamhet, som i allmänhet utmärker våra grannfolk, icke minst på affärslivets områden, har manat dem att tillvarataga här berörda intressen. Det privatinitiativ, som i Danmark tagits af grossisterna genom deras nyss beskrifna organisation, och det införande af ett rättsligt institut för ackordsförhandling till undvikande af konkurs, som man nyligen tillgripit i Norge, syfta till samma mål. Hvilketdera bör föredragas, beror i väsentlig mån på nationella förhållanden, i all synnerhet på den omständigheten, om den svenska köpmanskåren kan lika väl som den danska sjelf tillvarataga dessa intressen.

De köpenhamnska grossisternas anstalt lärer väl motsvara sitt ändamål. Till dels torde detta bero på den starka väckelse handelsståndet rönt i Danmark af framstående, energiske män, hvilka sporrat de danske köpmännen och finansmännen till samverkan, till dels också på lätt-

heten att omfatta hela landet med en organisation. Den enskilda företagsamheten torde vara i stånd att nedbringa kostnaderna för en ackordsförvaltning under hvad en offentlig institution för ändamålet betingar. Likaså torde en privat anstalt för förenämnda ändamål, om ackordsförhandlingen strandar, kunna verka gynsamt på konkursutredningen. Men den omständigheten, att så många länder funnit skäl införa särskildt rättsinstitut för ackordsförhandling under offentlig kontroll till förekommande af konkurs, tyder på att denna rättsordning är af behovet påkallad och att den, der den införts, har verkat gynsamt. Den är ju i praktiken icke heller främmande för våra förhållanden, ehuru rättsgrunderna saknas.

Huruvida den norska lagen, hvilken jag här ofvan åberopat, i sina detaljer träffat det rätta, derom vågar jag ej hysa någon egen mening, då jag ej har de nödiga insigterna derom. Det kan tyckas som om ackordsförhandlingen — administrationen — lämpligast borde öfverlemnas uteslutande till borgenärerna och gäldenären, utan rättens ingripande. Men äfven under sådana omständigheter torde behovet af insigtsfulla *fackmän* för dessa, både till omfång och antal växande, utredningar göra sig gällande.

En medverkande orsak till att behovet af ett rättsinstitut i denna riktning gör sig så kraftigt gällande är, att vår konkurslag lider af så stora brister. Men att uppskjuta åtgärder i förenämnda syfte, tills att en revision af konkurslagstiftningen kan åstadkommas, vore äfventyrligt. En lag, som gäller afveckling af ett gäldbundet bo till förekommande af konkurs, är så starkt af behovet påkallad, att med åtgärder därför icke bör uppskjutas.

Jag hemställer därför,

att Riksdagen ville besluta i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täckes låta utreda, hvad som lämpligast genom lagstiftning må åtgöras för att ackordsförhandling till undvikande af konkurs måtte erhålla offentligt skydd och kontroll, och till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill sådan utredning kan föranleda.

Stockholm den 15 januari 1902.

Edvard Wavrinsky.